

VOORLOPIGE STANDPUNTBEPALING Dagelijks Bestuur KNAW inzake rapport Commissie Strategie NIWI-KNAW

Algemeen oordeel

De Commissie Strategie NIWI-KNAW, onder voorzitterschap van J.H. van Bommel, heeft onlangs haar advies over de toekomst van het Nederlands Instituut voor Wetenschappelijke Informatiediensten (NIWI) uitgebracht. De Commissie heeft een helder en overtuigend rapport tot stand gebracht.

De Commissie formuleert in haar rapport *E-wetenschapsonderzoek in het α - en γ -domein* ingrijpende aanbevelingen die het beëindigen van het NIWI in zijn huidige vorm impliceren. Zij stelt voor een nieuw KNAW-instituut op te richten dat onderzoek dient te verrichten naar de rol van ICT en digitalisering in het wetenschappelijk onderzoek en de wetenschappelijke communicatie, in het bijzonder op het terrein van de sociale wetenschappen en de geesteswetenschappen. De Commissie acht het niet nodig, resp. niet gewenst de onderzoekfunctie te combineren met dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatievoorziening.

De wetenschappelijke informatievoorzieningstaken dienen naar het oordeel van de Commissie stuk voor stuk te worden doorgelicht op hun strategische betekenis voor het relevante onderzoeksterrein alsmede op hun kwaliteit, effectiviteit en doelmatigheid. Daarbij kan vruchtbaar gebruik gemaakt worden van door NIWI uitgevoerde marktonderzoeken en andere analyses. Op grond van de doorlichting dient vervolgens te worden bezien of de activiteit dient te worden gestopt, dan wel binnen of buiten de KNAW in een nader te bepalen omvang dient te worden voortgezet. Hoewel het rapport zich daarover niet expliciet uitspreekt, moet ervan worden uitgegaan dat het overdragen van taken aan derden in de meeste gevallen met de overheveling van mensen en middelen gepaard zal dienen te gaan.

Met de strategische koers waarvoor de Commissie Strategie kiest, kan worden ingestemd. Het voorstel voor een separaat onderzoeksinstituut verdient echter nog een grondige uitwerking alvorens tot de oprichting van een instituut voor E-wetenschapsonderzoek kan worden besloten. Met betrekking tot de toekomst van de dienstverlenende taken van het NIWI formuleert de Commissie Strategie NIWI heldere criteria voor beslissingen over dienstverlenende taken die voortzetting verdienen. Een nadere bezinning dient plaats te vinden ter beantwoording van de vraag welke informatiediensten, bij een positieve conclusie over hun gewenste continuïteit, onder verantwoordelijkheid van de KNAW zouden moeten worden voortgezet. Op dit vlak dient het nodige te worden verricht alvorens, op grond van de door de Commissie aanbevolen doorlichting, definitieve besluitvorming kan plaatsvinden over het beëindigen, overdragen of voortzetten van de onderscheidene dienstverleningsactiviteiten.

In het vervolg van deze notitie wordt – met inachtneming van bovenstaande overwegingen – in globale termen het traject beschreven dat het bestuur voornemens is af te leggen ter verwezenlijking van de door de Commissie Strategie NIWI uitgezette koers.

Feiten en cijfers

Het NIWI is in 1997 opgericht door samenvoeging van de Bibliotheek KNAW(1808) met het Bureau voor de Bibliografie van de Neerlandistiek (BBN), het Nederlands Bureau voor Onderzoekinformatie (NBOI), het Nederlands Historisch Data Archief (NHDA) en het Sociaal-Wetenschappelijk Informatie- en Documentatiecentrum (SWIDOC). Het Jaarboek 2002 KNAW vermeldt als werkgebied van het NIWI: opbouw van expertise en levering van diensten ter bevordering van optimale wetenschappelijke communicatie in het algemeen en optimale beschikbaarheid van wetenschappelijk informatie in het

bijzonder. Het NIWI fungeert op deze gebieden binnen de KNAW als expertisecentrum en informatiecentrum voor de leden, raden en commissies en de instituten.

- /- In de bijlage bij deze notitie wordt een overzicht gegeven van de thans aanwezige personele capaciteit voor de huidige activiteiten, alsmede van de globale wijze van financiering gegeven.

Invoeringstraject

De NIWI-structuur dient nog geruime tijd – vermoedelijk tenminste één jaar - in stand te worden gehouden. Dat wil zeggen dat het bestuur KNAW wel het voornemen uitspreekt tot beëindiging van het NIWI in zijn huidige vorm, doch het precieze tijdstip ervan niet vastlegt. Bedoelde periode van meer dan een jaar is nodig om (a) werkgebied en missie, taken en globale opzet van het voorgestelde onderzoeksinstituut uit te werken, teneinde de basis te leggen voor een definitieve beslissing over de oprichting van een dergelijk instituut, (b) de waardebeoordeling van de onderdelen van het bestaande dienstverleningspakket (met nadrukkelijke uitzondering van de biomedische documentlevering) te verrichten en op grond daarvan te beslissen tot beëindiging of voortzetting, (c) vast te stellen welke NIWI-taken op het gebied van informatiediensten binnen de KNAW-organisatie kunnen worden gecontinueerd en waar en op welke wijze dat dient te geschieden; in deze exercitie dienen ook de plannen voor een “Centrum voor Kennis- en Informatiemanagement (CKIM)” en voor Edita (“expertisecentrum Elektronisch Publiceren”) te worden betrokken, en (d) geïnteresseerden te vinden voor het overnemen van taken die het waard zijn buiten de KNAW-organisatie een toekomst te bieden.

Deze aanpak heeft als groot nadeel dat de onzekerheid die voor vele NIWI-medewerkers al geruime tijd bestaat nog enige tijd voortduurt. Het voordeel van deze werkwijze is echter dat aan diezelfde medewerkers de nodige zorgvuldigheid in het besluitvormingsproces kan worden geboden. Vermeden wordt dat ten gevolge van een geforceerd tijdschema beslissingen worden genomen die onnodig schade berokkenen aan de belangen van afnemers van diensten en van medewerkers. De enige uitzondering op deze aanpak vormt de biomedische documentlevering.

Biomedische documentlevering

De beleidsvoorbereiding op het gebied van documentlevering is in een dusdanig vergevorderd stadium dat uitstel van beslissingen niet nodig en zelfs niet verantwoord is. De snelle penetratie van elektronische tijdschriften in de biomedische informatievoorziening maakt de kopieeractiviteit van NIWI op den duur grotendeels obsoleet. De toegang van de primaire doelgroep van universitaire en para-universitaire onderzoekers tot de elektronische tijdschriften is inmiddels nagenoeg geheel verzekerd. Voor de overige afnemers van NIWI die nog niet in die positie verkeren is een alternatieve leverancier beschikbaar. Met de Deutsche Zentralbibliothek für Medizin te Keulen, die over een nog ruimere biomedische collectie dan NIWI beschikt, zijn afspraken gemaakt waardoor de stroom van kopieën (in 2002 naar verwachting 180.000, een reductie van 50.000 ten opzichte van 2001) gedurende een overgangperiode in stand kan worden gehouden. Dit zal gebeuren op een wijze die voor de afnemers zelfs niet merkbaar is, omdat NIWI voorshands als aanvraag- en verzendadres blijft bestaan. In de praktijk dient een en ander nog grondig te worden uitgetest. Het laat zich aanzien dat de universiteitsbibliotheken, die aanvankelijk vreesden de gaten in de documentlevering die NIWI zou laten vallen (verliesgevend) te moeten opvullen, overtuigd kunnen worden van de soliditeit van het beoogde samenwerkingscontract tussen NIWI en DZM-Keulen. Het arrangement met Keulen maakt het mogelijk de besparing door het niet-verlengen van een substantieel aantal biomedische tijdschriftabonnementen op zo kort mogelijke termijn te realiseren.

Het depot voor biomedische tijdschriften tot en met de twintigste eeuw blijft gehandhaafd te zamen met de daarvoor benodigde personele capaciteit. Voor een groot aantal medewerkers zal er echter na beëindiging van de thans 3500 tijdschriftabbonementen (circa 2000 koop en 1500 gratis en ruil) geen werk meer zijn. Voor de herplaatsing en de begeleiding van deze groep medewerkers naar een andere

werkkring worden de nodige middelen door de KNAW gereserveerd.

Een reorganisatie-opdracht inzake de Documentlevering NIWI is heden in ontwerp aan de Ondernemingsraad KNAW en de Onderdeelcommissie NIWI-KNAW voorgelegd.

Onderzoeksinstituut

Er dient een degelijk ontwerp voor het onderzoeksinstituut ("instituut voor E-wetenschapsonderzoek in het alfa- en gamma-domein" in de omschrijving van de Commissie-Strategie NIWI) voorhanden te zijn, alvorens een finale beslissing tot instelling ervan kan worden genomen. Aan een voortvarend verloop van het ontwerp-proces draagt bij dat sinds 2001 bij het NIWI reeds de nodige onderzoektaken worden verricht, zowel in de verschillende NIWI-afdelingen als in de onder de (ongelukkige) benaming NERDI gevormde onderzoeksgroep.

Aan de verdere ontwikkeling van het instituutconcept en het opstellen van het onderzoekprogramma dient leiding te worden gegeven door een internationaal gezaghebbende commissie. Nauwe interactie van deze commissie met de in het NIWI actieve onderzoekers is daarbij essentieel. Een belangrijk aandachtspunt voor de commissie vormt voorts de inbedding van het te ontwerpen instituut in het Nederlandse onderzoeksbestel.

Het bestuur acht het niet gewenst de bètawetenschappen als aandachtsgebied van het te ontwerpen instituut op voorhand uit te sluiten. Aan de Commissie zal de vraag worden meegegeven of er argumenten voorhanden zijn om, voor zover het gaat om research naar de rol van ICT in het (interdisciplinair) wetenschappelijk onderzoek, ook de bètawetenschappen in de beschouwingen te betrekken. Waar het echter gaat om onderzoek gericht op het bevorderen van innovatieve toepassingen in het onderzoek is een beperking tot geestes- en sociale wetenschappen logisch.

Het bestuur KNAW zal medio november 2002 de opdracht en samenstelling van de Commissie Onderzoeksinstituut E-wetenschap bepalen.

Dienstverlening

Er wordt een projectgroep Informatiediensten NIWI ingesteld die de verantwoordelijkheid krijgt voor (1) de waardebeoordeling van de NIWI-diensten, voor (2) het onderzoek naar de gewenste positie (binnen of buiten de KNAW) van "toekomstvaste" informatiediensten en voor (3) het ontwerp van een eventuele nieuwe KNAW-organisatie-eenheid, waarin daarvoor in aanmerking komende NIWI-diensten mogelijk te zamen met het CKIM i.o. en een expertisecentrum Elektronisch Publiceren (Edita) kunnen worden ondergebracht.

De opdracht en samenstelling van de projectgroep zullen medio november 2002 door het bestuur worden vastgesteld.

Stuurgroep NIWI

Het is wenselijk een groep in het leven te roepen die het totale proces stuurt van ontwerp onderzoeksinstituut, afbouw documentleverantie, selectie en herstructurering informatiedienstverlening, instelling mogelijke nieuwe organisatie-eenheden en alle daarmee verbonden sociale, financiële, materiële en organisatorische aspecten.

Voor de samenstelling van de stuurgroep gaan de gedachten uit naar: voorzitter of lid BCO (voorzitter), directeur NIWI, directeur Beheer en hoofd P&O (secretaris).

Het bestuur zal medio november 2002 tot instelling en samenstelling van deze stuurgroep overgaan.

Dagelijks Bestuur KNAW
22 oktober 2002

Tijdschema

* 22 oktober 2002	* Voorlopige standpuntbepaling door DB/BCO inzake Rapport Commissie Strategie NIWI * Vaststelling door DB/BCO van ontwerp-reorganisatie-opdracht NIWI inzake Biomedische Documentleverantie. Adviesaanvraag aan OR/OC.
* Begin november 2002	Toelichting door bestuur KNAW aan plenaire bijeenkomst NIWI-medewerkers van voorlopig standpunt DB/BCO inzake Strategie NIWI en voornemen inzake Biomedische Documentleverantie
* Medio november 2002	Definitieve standpuntbepaling DB/BCO inzake Strategie NIWI
* Medio november 2002	Besluiten DB/BCO inzake - Opdracht en samenstelling Stuurgroep NIWI - Opdracht en samenstelling Commissie Onderzoekinstituut E-wetenschap. - Opdracht en samenstelling projectgroep Informatiediensten NIWI.

NIWI 2002

Personeel per taak (fte's, exclusief vacatures)

Informatiediensten

	Basisfinanciering KNAW	Externe financiering	Totaal
Data-archieven (NHDA en Steinmetz)	6	2	8
Social Research Methodology (SRM)	1,5	-	1,5
Expertisecentrum Digitalisering	3	10,6	13,6
BNTL/BAN (Neerlandistiek)	6	1	7
Nederlandse Onderzoek Databank (NOD)	10	1,4	11,4
Bibliotheekcollectie KNAW	2,5	-	2,5
ICONCLASS	0,8	-	0,8
Biomedische Documentlevering	-	26*	26
	<hr/> 29,8	<hr/> 41	<hr/> 70,8

Onderzoek

NERDI	2	2	4
Overige onderzoekers	<hr/> 2,5	<hr/> 2,5	<hr/> 5
	4,5	4,5	9

Ondersteunende diensten

Bedrijfsbureau	4,8		
IT/Support	7		
IT/Applicaties	6		
Financiën	4		
Interne bibliotheek/documentatie	2		
Facilitaire dienst	3,6		
	<hr/> 27,4		27,4

Management

	4		4
Totaal	65,7	45,5	<hr/> 111,2

* In deze rekenwijze zijn de materiële lasten van tijdschriftabonnementen geheel ten laste gebracht van de basis-subsidie